

Til
Bystyrets kontor

Fra
Byråd for kultur, mangfold og likestilling

Intern korrespondanse

Vår referanse: 2022/19580-7
Saksbehandler: Ragni Stoltenberg
Dato: 22. april 2022

Svar på representantforslag fra Mailiss Solheim-Åkerblom (R) om graffiti veggar i alle bydelar

Forretningsutvalget har i møte 8. mars i sak 71/22 fattet følgende vedtak:

1. Representantforslag fra Mailiss Solheim-Åkerblom (R) om graffiti veggar i alle bydelar oversendes byrådet for vidare utredning.
2. Byrådet bes om å vurdere forslaget og å utarbeide et notat slik at bystyret kan behandle saken senest i bystyremøte den 22.06.22. Utvalg for finans, kultur og næring avgir innstilling i saken.

Representant Mailiss Solheim-Åkerblom (R) har fremmet følgende representantforslag:

Bakgrunn

FNs fyrste spesialrapportør for kulturelle rettar, Farida Shaheed, sa i 2013: «Kunstnerisk frihet er ikke luksus, men en nødvendighet – en avgjørende faktor av det å være menneske og en fundamental menneskerett, som gjør det mulig for oss å utvikle og uttrykke oss som mennesker».

Kunst og kultur er viktige aspekt i eit menneske sitt liv. Det gir glede og fellesskap, skapar nye rom for refleksjon og er ein del av yringsfridomen vår. Graffiti er eit kulturelt uttrykk på lik linje med andre kulturuttrykk. Likevel manglar graffiti kunstnarar, i motsetnad til dei fleste andre kunstnarar, moglegheita til lovleg utøving av sin kunststart. Det strider mot prinsippa om kunstens frie utfolding.

I 2005 fekk Bergen landets fyrste, lovlege graffiti vegg på Sentralbadet. Denne veggen har møtt mykje motstand, fordi graffiti kunsten ikkje er akseptert og forstått av alle. Samstundes er dette ein kunstform som har auka i popularitet og spreiar seg raskt. Spesielt for denne gatekunsten er at han primært er ikkje-kommersiell og blir utøvd av amatørkunstnarar. Det kunne ha bidratt til å senke terskelen for nye utøvarar, men så lenge ein manglar stader for lovleg graffiti maling, forblir terskelen naturleg nok høg.

Fleire skular, fritidsklubbar m.m. har dei seinare åra hatt «graffiti-workshop» blant barn og unge. Dette har vore populære tilbod, og er eit teikn på at dette kulturelle uttrykket er ein plass barn og unge kjenner seg heime. Då er det lite allmenteneleg at det å utøve kunsten fritt kan gjere deg kriminell.

Difor bør Bergen kommune fortsette å gå i førarsetet for å anerkjenne og legge til rette for graffitiens frie utfolding, ved å opprette lovlege graffiti veggar i alle bydelar. Det vil styrke kulturen, yringsfridomen og ikkje minst vere eit viktig tiltak for barn og unge i byen vår.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret ber byrådet gå i kontakt med ungdomsklubbar og aktuelle graffitimiljø for å utrede eigna stader for graffitiveggar i alle bydelar.»
2. Bystyret ber byrådet legge til rette for at skular/SFO, kulturskulen og ungdomsklubbar skal kunne nytte desse veggane til eigne prosjekt og undervisning.»

Byrådets vurdering av representantforslaget:

Planen *Graffiti og gatekunst i kulturbyen Bergen 2011-2015*, ble vedtatt av bystyret i sak 148-11 20. juni 2011. Gjennom planperioden utviklet feltet seg i positiv retning både når det gjelder kvalitet, kompetanse, fagmiljø og synlighet, så vel som internasjonal relevans. Feltet ble derfor fra 2018 inkludert i *Kunstplan for det profesjonelle feltet i Bergen 2018-2027*, vedtatt av bystyret i sak 9/18 31. januar 2018 og i Amatørkulturplanen 2018-2027 vedtatt av Bergen bystyre i sak 10/18.

Visjonsmålet for graffiti og gatekunst, slik det er formulert i kunstplanen, lyder:

Bergen skal være et toneangivende senter for graffiti som uttrykksform, både i norsk og nordisk sammenheng. Premissene for arbeidet med graffiti og gatekunst skal styres av uttrykkenes visuelle og uttrykksmessige egenart.

Graffiti og gatekunst representerer flyktige inntrykk og skiftende utstillinger i bybildet, og treffer mennesker der de er. Mange av gatekunstnerne fanges opp av det kommersielle markedet og produserer videre verker for salg på gallerier. Selv om kunst med de enkelte gatekunstnerens uttrykk er å finne i galleriene, er det kun i gatebildet og med den forgjengelighet og spontanitet det innebærer at gatekunsten utspilles som gatekunst.

Lovlige vegger for graffiti og gatekunst i bydelene var et planfestet mål i *Graffiti og gatekunst i kulturbyen Bergen 2011-2015*. Dette bidro til at blant annet Fana fikk en lovlig vegg i tilknytning til Fana kulturhus. Veggene tilhører huseier, Zurhaar og Rubb. Fana og Ytrebygda kulturkontor har også hatt som mål å få til en lovlig vegg i Ytrebygda, men erfaringen fra veggene i Fana gjorde at de la dette på is. Deres erfaring tilsier at en lovlig vegg må følges opp, og det må blant annet være kildesortering på stedet og ansatte som kan tømme/sortere/kjøre bort avfall (spraybokser/malingsspann/o.l.). Man må også passe på at ikke veggene sprer seg utover, noe som kan føre til irritasjon blant andre i nærheten. Utover dette meldes det om gode erfaringer med lovligveggene i Fana. Den er svært mye i bruk både blant unge og voksne, amatører og profesjonelle.

I Åsane er det en lovlig graffitivegg på Kulturverkstedet U82 i Hesthaugveien. Den er montert utenpå veggene, og har egen belysning. Arna og Åsane kulturkontor holder området ryddig for avfall. Arna og Åsane kulturkontor rapporterer også om at de har tilrettelagt vegg for bruk av spray på kunst- og håndtverksrommet på Åsane kulturhus.

Åsane storsenter har ytret ønske om å få dekorativ graffiti i undergangen mot bussterminalen i Åsane. Området eies sannsynligvis av veimyndighetene og forespørselen er ikke tatt videre. Videre forespurte graffitikunstneren Tegson (TEG) Åsane kulturkontor i fjor om å bidra til å finne en synlig vegg til et minneprosjekt om en ung jente som ble drept i Åsane.

I Arna var det en lovlig vegg tilknyttet Kulturverkstedet Ådnahall. Denne ble tatt ned i forbindelse med skifte av vegg for et par år siden og har ikke kommet opp enda. Nabobygget (50/50 Studio) har imidlertid blitt stilt til rådighet som lovlig vegg.

I Ytre Arna er det et graffitiverksted kalt YAS-garasjen tilknyttet Kulturhuset Sentrum. Der har ulike graffiti grupper fått ha aktiviteter opp gjennom tidene. Akkurat nå er aktivitetsnivået noe lavt, men fritidsklubben bruker verkstedet av og til. I samarbeid med områdesatsingen planlegger en oppfriskning av graffiti på broen/muren ned mot sentrum av Ytre Arna.

Ungdomsklubber i de ulike bydelene har hatt ulike graffiti prosjekter. Nybegynnerkurs i graffiti er et ettertraktet skolefritidstilbud i Fyllingsdalen og Laksevåg, og er også et

sommerskoletilbud i Arna og Åsane. Det rapporteres fra flere bydeler at ungdommer på fritidsklubber ønsker å utøve graffiti og gatekunst. I Fyllingsdalen og Laksevåg finnes alt lovlige graffiti vegger i Loddefjord (Elvetun), Laksevåg (Gnisten) og Fyllingsdalen (Lynghaugparken). Fyllingsdalen og Laksevåg kulturkontor har ikke mottatt forespørsler om å dekke ytterligere behov. Ungdom på Rothaugen Ung har også uttrykt ønske om å få drive med graffiti, og det undersøkes ulike muligheter for dette.

Kulturkontorene rapporterer i det hele at de har mottatt få henvendelser om ytterligere behov fra aktører som benytter seg av det offentlige og tilrettelagte tilbudet i bydelene.

Bergen kommune er også på banen med tilgjengeliggjøring av graffiti på andre områder. Elektrisk gatekunst kan bookes i Aktiv kommune. Det er 30 ulike trafoskap/tårn i Bergen sentrum som det kan søkes om å få bruke. Tilbudet går ut til alle. Det er blant annet informert om gjennom avisreportasjer og på Bergen kommune sin hjemmeside. Koordinator for tilbudet rapporterer at det ikke har vært så stor interesse for tilbudet, og at det for øvrig heller ikke har vært stor etterspørsel til Bergenhus og Årstad kulturkontor etter vegger å dekorere.

I sentrum har gatekunstnerne fått uttrykke seg lovlig blant annet på Sentralbadet. I tillegg ble de invitert inn til å dekorere utenfor rådhuset under ombyggingen. I 2021 utførte Fagavdeling for kunst og kulturutvikling en undersøkelse av tilgjengelige vegger for graffiti kunst i Bergen sentrum. Bakteppet for kartleggingen var at det vil oppstå et nytt behov for tilgjengelige vegger når Sentralbadet nå ombygges til hus for scenekunst.

Mange egnede flater ble funnet, hvorav noen allerede ulovlig var i bruk. Problemstillingene rundt bruk til formålet var flere. Flere vegger var private, og huseierne var ikke ensidig positive til bruk. I tillegg skal naboer hensyntas og gatekunstnerens sikkerhet skal ivaretas, så det var i kartleggingen et spesielt blikk rettet mot vegger med få naboer og lite nærgående trafikk. På bakgrunn av rapporten vil det bli arbeidet videre med å få etablert et par mindre vegger der det ligger best til rette for denne uttrykksformen. Her vil samarbeid med private om slike lovlige vegger være en målsetting.

Erfaringer fra gatekunstaktiviteten på veggen på Sentralbadet og fra bydel Fana forteller oss også at det er et behov for at avtaler om begrensnng og opprydning av eventuell forsøpling og miljøskadelig avfall fra maling og lakk, ivaretas.

Bystyret har siden 2012 avsatt midler til graffiti og gatekunst gjennom en egen tilskuddsordning i tilknytning til realiseringen av planen *Graffiti og gatekunst i kulturbyen Bergen 2011-2015*. De avsatte midlene til tilskuddsordningen har de siste årene sunket, da midler ble omprioritert grunnet stabilt lave søknadstall. Det er i tillegg mulig å søke tilskuddsordningen Lokal kulturaktivitet for graffiti prosjekter. Det rapporteres også der at det mottas få søknader fra prosjekter som omhandler graffiti og gatekunst.

Det er ønsket at utøvere av graffiti og gatekunst skal kunne utøve sin kunstart lovlig, og at det stilles tilgjengelig kommunale vegger ved behov. Med planen *Graffiti og gatekunst i kulturbyen Bergen 2011-2015* fikk Bergen kommune gjort mye bra for miljøet og kunstarten, og gatekunstnerne kunne lovlig utøve kunstarten. En fortsettelse av dette arbeidet vil gagne byens gatekunstmiljø og bidra til en positiv utvikling av kunstformen.

Selv om kulturkontorene rapporterer at det ikke nødvendigvis er større behov for tilgjengelige lovlige vegger, og søknadstallene til gatekunstprosjekter er lave, vil byrådet i denne saken være proaktive og tilrettelegge slik at nødvendige flater er tilgjengelige. De allerede lovlige veggene er i bruk. Det er også behov for å rette blikket utover til det frie feltet, og undersøke behovene der.

Byrådet er positiv til representantforslaget og henviser til plan for graffiti, visjonsmål i kunstplanen, og satsing på gatekunst gjennom tilskuddsordninger, og ser på mulighetene for å gå i kontakt med relevante aktører for å finne egne tilgjengelige vegger hvor graffiti kunst kan utøves.

Byrådet er også positiv til at slike vegger kan inngå i det lokale kulturarbeidet i bydelene, samt brukes av skoler/sfo, kulturskolen og fritidsklubbene i deres opplegg og vil arbeide for å legge til rette for koordinert bruk.

Byrådet er opptatt av at graffitiveggene ikke medfører forurensning på omkringliggende miljø og avrenning, og ser at det også vil være nødvendig å inngå tydelige avtaler med graffitikunstneren og medvirkende om hvordan avskalling og forsøpling kan unngås og eventuelt blir fjernet på en ansvarlig måte før farlige rester av mikroplast og giftstoffer havner i avløp og til sist i jordsmonn og hav.

Roger Valhammer - Byrådsleder

Katrine Nødtvedt - Byråd for kultur, mangfold og likestilling

Dokumentet er godkjent elektronisk.